رابطه راهبردهای یادگیری و خود کارآمدی تحصیلی با پیشرفت تحصیلی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی لرستان در سال تحصیلی ۱۳۹۵

مسعود فرهادی نیا[۱]، فریده ملکشاهی[*۲]، پروانه قلی پور[۳]، مانیا جلیلوند[۴]

۱- کارشناس ارشد مدیریت آموزشی، دانشکده دندانپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی لرستان، خرم‌آباد، ایران.

۲- استادیار، گروه پزشکی اجتماعی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی لرستان، خرم‌آباد، ایران.

۳- کارشناس ارشد، دبیر آموزش و پرورش لرستان، خرم‌آباد، ایران.

۴- کارشناس، دانشگاه علوم پزشکی لرستان، خرم‌آباد، ایران.

یافته / دوره نوزدهم / شماره ۵ / زمستان ۹۶ / مسلسل ۷۴

چکیده

دریافت مقاله: ۹۶/۸/۲۹ پذیرش مقاله: ۹۶/۱۰/۳۰

*** مقدمه:** این پژوهش با هدف بررسی رابطه راهبردهای یادگیری و خود کارآمدی تحصیلی با پیشرفت تحصیلی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی لرستان در سال تحصیلی ۱۳۹۵ انجام شد.

***مواد و روش‌ها:** این مطالعه توصیفی تحلیلی از نوع همبستگی بود. جامعه آماری شامل کلیه دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی لرستان (۲۲۰۰ نفر) بودند. حجم نمونه با استفاده از جدول کرجسی و مورگان ۳۳۰ نفر تعیین شد که به روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای نسبی انتخاب شدند. ابزار گردآوری داده‌ها پرسشنامه‌های استاندارد راهبردهای یادگیری پینتریچ و دیگروت، خود کارآمدی تحصیلی جیکنز و مورگان و معدل دانشجویان بود. داده‌ها با استفاده از ضریب همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون به روش گام به گام تجزیه و تحلیل شدند.

***یافته‌ها:** نتایج نشان داد که رابطهٔ مثبت و معناداری بین راهبردهای یادگیری و خود کارآمدی تحصیلی با پیشرفت تحصیلی دانشجویان وجود دارد. همچنین نتایج رگرسیون نشان داد که راهبردهای یادگیری و ابعاد خود کارآمدی تحصیلی حدود ۱۲ درصد نمرات پیشرفت تحصیلی دانشجویان را تبیین می‌کنند.

***بحث و نتیجه‌گیری:** نتایج این پژوهش بیانگر تأثیر چشمگیر راهبردهای یادگیری (شناختی و فراشناختی) و خود کارآمدی تحصیلی بر پیشرفت تحصیلی دانشجویان بود.

***واژه‌های کلیدی:** راهبردهای شناختی و فراشناختی، خود کارآمدی تحصیلی، دانشجویان، پیشرفت تحصیلی.

***آدرس مکاتبه: خرم آباد، دانشگاه علوم پزشکی لرستان، دانشکده پزشکی، گروه پزشکی اجتماعی.**

پست الکترونیک: malekshahif@yahoo.com

[Downloaded from yafteh.lums.ac.ir on 2026-11-03]

مقدمه

موضوع پیشرفت تحصیلی به خودی خود دارای اهمیت ویژه بوده و همواره مورد توجه مسئولان نظام آموزشی بوده است تا با بسیج نیروهای کارا و کارآمد سطح علمی و فرهنگی افراد را ارتقا داده و مراکز و مؤسسات جامعه را از وجود متخصصان آگاه و توانمند بهره‌مند سازند (۱).

پیشرفت تحصیلی عبارت از توانایی‌های اثبات موفقیت در اکتساب نوعی پیامد است که برای آن تجربه‌های یادگیری طرح‌ریزی شده‌اند (۲). مشکلات مربوط به یادگیری و پیشرفت تحصیلی یا ریشه درون فردی و یا ریشه برون فردی دارند. مشکلات درون فردی از ویژگی‌های شخصیتی و ویژگی‌های روانشناختی فراگیران نشأت می‌گیرد. درحالی‌که مشکلات برون فردی از عوامل فرهنگی، اجتماعی، آموزشی، چگونگی تدریس و برخورد معلمان نشأت می‌گیرد (۳).

مطالعه عوامل مؤثر بر پیشرفت تحصیلی مسئله پیچیده‌ای است، زیرا پیشرفت تحصیلی عنصری چندبعدی است و به‌گونه‌ای ظریف به رشد جسمی، اجتماعی، شناختی و عاطفی دانش‌آموزان مربوط است. از آنجا که در هر نظام آموزشی، پیشرفت تحصیلی به عنوان مهم‌ترین شاخص توفیق فعالیت‌های علمی و آموزشی محسوب می‌شود، بررسی عوامل مؤثر بر پیشرفت تحصیلی فراگیران از اهمیت خاصی نزد پژوهشگران علوم تربیتی و روانشناسی برخوردار است (۴). ازجمله عوامل مؤثر در پیشرفت تحصیلی می‌توان به راهبردهای یادگیری شناختی و فراشناختی، خود کارآمدی اشاره کرد.

اللهی خرام و نریمانی در مطالعه‌ای بیان کردند که فرایند شناختی یکی از فرایندهای مهمی است که در حافظه صورت می‌گیرد. این فرایند از مرحله برداشت حسی شروع و تا بازیابی اطلاعات از حافظه بلندمدت ادامه دارد و چون این فرایندها به دانستن و شناخت مربوط می‌شوند به آن‌ها فرایندهای شناختی می‌گوییم؛ به عبارت دیگر وقتی‌که ما یک چیز را شناسایی می‌کنیم، نامی را به خاطر می‌آوریم، جمله‌ای را می‌فهمیم یا نظری را ارائه می‌کنیم و یا یک مسئله را حل می‌کنیم دست به عمل شناخت زده‌ایم (۴).

نتایج تحقیق هوشمنجا و همکاران (۱۳۹۳) نشان داد که بین خود کارآمدی و راهبردهای شناختی -فراشناختی با پیشرفت تحصیلی رابطه مثبت معنادار وجود دارد. راهبرد به یک نقشه کل یا مجموعه‌ای عملیات که برای رسیدن به هدف معینی طرح‌ریزی شده گفته می‌شود و راهبرد شناختی به هرگونه رفتار، اندیشه، یا عمل گفته می‌شود که یادگیرنده در ضمن یادگیری مورد استفاده قرار می‌دهد و هدف آن کمک به فراگیری، سازماندهی و ذخیره‌سازی دانش‌ها و مهارت‌ها و نیز سهولت بهره‌برداری از آن‌ها در آینده است (۱،۵).

از دیدگاه فلاول راهبردهای شناختی که برای پردازش اطلاعات مورد استفاده قرار می‌گیرند شامل تکرار یا مرور ویژه تکالیف ساده و پیچیده، بسط ویژه تکالیف ساده و پیچیده و سازماندهی ویژه تکالیف ساده و پیچیده می‌باشند (۹-۶). شرا و دنیسون در مطالعه‌ای بیان کردند که راهبردهای فراشناختی همان تفکر در سطح بالاتر است که روی فرایندهای شناختی نظارت فعال دارد. فعالیت‌هایی نظیر تصمیم‌گیری در مورد شروع انجام تکلیف محول شده تا بازبینی درک مطلب، ارزیابی پیشرفت برای تکمیل یک تکلیف ماهیت فراشناختی دارند و شامل راهبردهای برنامه‌ریزی، نظم دهی و نظارت و کنترل می‌باشند (۱۰).

خود کارآمدی یکی از مهم‌ترین عوامل تنظیم‌کننده رفتار انسان است. از نظر بندورا (۲۰۰۱) خود کارآمدی، توان سازنده‌ای است که مهارت‌های شناختی، اجتماعی، عاطفی و رفتاری انسان را برای تحقق اهداف مختلف، به‌گونه‌ای اثربخش ساماندهی می‌کند (۱۱). داشتن دانش، مهارت‌ها و دستاوردهای قبلی افراد پیش‌بینی کننده‌های مناسبی برای عملکرد آینده افراد نیستند، بلکه باور انسان درباره توانایی‌های خود در انجام آن‌ها بر چگونگی عملکرد

[Downloaded from yafteh.lums.ac.ir on 2026-11-03]

خویش مؤثر است (۱۱). خود کارآمدی شامل چهار مفهوم پیش‌بینی عملکرد، قضاوت‌های خود کارآمدی مبتنی بر منطق توصیف وقایع و نتایج گسترده یا پیامدهای انتظاری عملکرد است (۱۲). عصارزاده و همکاران در مطالعه‌ای بیان کردند که افراد دارای باورهای قوی، بر توانایی خود نسبت به افرادی که به توانایی‌های خود تردید دارند، در انجام تکالیف کوشش و پافشاری بیشتری نشان می‌دهند و درنتیجه عملکرد آن‌ها در انجام تکالیف بهتر است (۱۳). رودباری و همکاران در مطالعه‌ای بیان کردند که احساس خود کارآمدی پایین می‌تواند باعث فرآیندهای بازدارنده‌ای باشد که منجر به کاهش کارکرد شناختی و رفتاری گردیده و نقش مهمی در تعیین موفقیت یا شکست افراد دارد (۱۴). مطالعات گوناگون در این رابطه نشان داده‌اند که بین راهبردهای شناختی فراشناختی و خود کارآمدی با پیشرفت تحصیلی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد و خود کارآمدی تحصیلی به طور معناداری، پیشرفت تحصیلی را پیش‌بینی می‌کند و دو متغیر راهبردهای شناختی و راهبردهای فراشناختی، پیش‌بینی کننده‌های خوبی برای پیشرفت تحصیلی هستند (۳).

بابایی امیری و عاشوری (۱۳۹۳) در مطالعه خود نشان دادند که میان بسط دهی، سازمان‌دهی، تفکر انتقادی، خود نظم دهی فراشناختی، خود کارآمدی، خلاقیت و هوش هیجانی با پیشرفت تحصیلی رابطه مثبت و معنادار وجود دارد. در مطالعه آنها خود کارآمدی، خود نظم دهی فراشناختی، خلاقیت و هوش هیجانی ۴۹ درصد از واریانس پیشرفت تحصیلی را پیش‌بینی کردند. سهم خود کارآمدی در پیش‌بینی پیشرفت تحصیلی بیش از سایر متغیرها بود (۱۵).

بوریک و سوریک (۲۰۱۳) هم در مطالعه خود نشان دادند که بین استفاده فراگیران از راهبردهای شناختی و فراشناختی با پیشرفت تحصیلی آنان همبستگی معناداری وجود دارد. این پژوهش‌ها عموماً نشان داده‌اندکه یادگیرندگانی که از راهبردهای شناختی سطح بالا یا راهبردهای فراشناختی استفاده می‌کنند در فعالیت‌های یادگیری خود به پیشرفت بالاتری دست می‌یابند (۱۶).

بنا بر آنچه بیان شد این پژوهش با هدف بررسی رابطه راهبردهای یادگیری و خود کارآمدی تحصیلی با پیشرفت تحصیلی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی لرستان در سال تحصیلی ۱۳۹۵ انجام گرفت.

مواد و روش‌ها

جامعه مورد مطالعه

پژوهش حاضر، تحلیلی-توصیفی از نوع همبستگی بود. جامعه پژوهش شامل کلیه دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی لرستان (مقاطع کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکترای عمومی) ۲۲۰۰ نفر در سال تحصیلی ۱۳۹۵ بود. حجم نمونه با استفاده از جدول کرجسی و مورگان ۳۳۰ نفر برآورد شد که به روش نمونه‌گیری طبقه‌ای نسبی انتخاب شدند. به این صورت که دانشجویان از نظر رشته تحصیلی تقسیم شدند و به نسبت درصدی که در جامعه در هر طبقه وجود دارند، به همان نسبت وارد نمونه‌گیری شدند. پس از طبقه‌بندی دانشجویان بر اساس رشته، از هر گروه، یک تا دو رشته انتخاب شد و از هر کدام از رشته‌ها، یک کلاس به تصادف انتخاب شد. با این توضیح که در مرحله اول، نمونه‌گیری به صورت طبقه‌ای انجام گرفته است (مرد و زن) در مرحله دوم نمونه‌گیری، دانشجویان دانشکده‌های پیراپزشکی، داروسازی، دندان‌پزشکی، بهداشت، پزشکی، پرستاری و مامایی انتخاب گردیدند. در مرحله سوم، آزمودنی‌ها به صورت تصادفی ساده (یک کلاس از بین کلاس‌های مختلف دانشکده) در نمونه انتخاب شدند. لازم به توضیح است که در شیوه نمونه‌گیری از هر کلاس ۲۰ نفر به صورت تصادفی انتخاب گردیده‌اند (۱۰ نفر آزمودنی پسر و ۱۰ نفر آزمودنی دختر).

ابزار گردآوری داده‌ها پرسشنامه‌های استاندارد راهبردهای شناختی و فراشناختی پینتریچ و دیگروت (۱۹۹۰) و خود کارآمدی تحصیلی جیکنز و مورگان (۱۹۹۹) و معدل دانشجویان بود.

[Downloaded from yafteh.lums.ac.ir on 2026-11-03]

الف- پرسشنامه راهبردهای یادگیری پینتریچ و دیگروت

پرسشنامه راهبردهای یادگیری توسط پینتریچ و دیگروت (۱۹۹۰) ساخته‌شده است. این پرسشنامه با ۲۲ عبارت در دو بخش راهبردهای شناختی (۱۳ سؤال) و فراشناخت (۹ سؤال) تنظیم‌شده است. راهبردهای شناختی شامل سه راهبرد تکرار و تمرین، بسط معنایی و سازماندهی است. حیطه بندی راهبردها از این قرار است: بعد تکرار و تمرین (سؤالات ۳-۱)، بعد بسط معنایی (سؤالات ۸-۴)، بعد سازماندهی (سؤالات ۱۳-۹)، راهبردهای فراشناختی شامل برنامه‌ریزی (سؤالات ۱۴-۱۵)، نظارت و کنترل (سؤالات ۱۹-۱۶) و نظم دهی (سؤالات ۲۲-۲۰) است. مقیاس اندازه‌گیری پرسشنامه در طیف پنج‌درجه‌ای لیکرت است. حداقل نمره ۲۲، حداکثر ۱۱۰ با میانگین ۵۵ است. پینتریچ و دیگروت (۱۹۹۰) در بررسی روایی آن با استفاده از روش تحلیل برای مقیاس باورهای انگیزشی سه عامل خود کارآمدی، ارزش‌گذاری درونی و اضطراب امتحان و برای مقیاس راهبردهای یادگیری خود تنظیمی دو عامل استفاده از راهبردهای شناختی و استفاده از راهبردهای فراشناختی و مدیریت منابع را به دست آوردند و ضرایب پایایی راهبردهای شناختی و فراشناختی را با روش آلفای کرونباخ به ترتیب ۰/۸۹، ۰/۸۷، ۰/۷۵، ۰/۸۳ و ۰/۷۴ تعیین کردند.

عابدی و همکاران (۱۳۹۴) نیز برای بررسی روایی این پرسشنامه از روش روایی محتوایی و تحلیل عاملی استفاده کرده و سه عامل راهبرهای شناختی سطح پایین، راهبردهای شناختی سطح بالا و خود نظم دهی فراشناختی را استخراج کردند. آنها برای تعیین پایایی عوامل فوق به ترتیب ضرایب آلفای ۰/۹۸، ۰/۷۹ و ۰/۸۴ را گزارش نمودند (۱۷). در این پژوهش جهت بررسی پایایی از روش آماری آلفای کرونباخ بر روی داده‌های به‌دست‌آمده در مرحله پیش آزمون (۳۰ نفر) استفاده شد که به ترتیب برای خرده مقیاس‌های خود کارآمدی، ارزش‌گذاری درونی و اضطراب امتحان، استفاده از راهبردهای شناختی و فراشناختی ۰/۸۵، ۰/۸۶، ۰/۷۷، ۰/۸۴ و ۰/۷۸ به دست آمد.

ب-پرسشنامه خود کارآمدی تحصیلی

این پرسشنامه توسط جیکنز و مورگان (۱۹۹۹) برای سنجش خود کارآمدی تحصیلی طراحی گردید. این پرسشنامه دارای ۳۰ سؤال و سه مؤلفه استعداد، کوشش و بافت است. پرسشنامه در طیف لیکرت کاملاً مخالفم (۱ نمره)، مخالفم (۲ نمره)، موافقم (۳ نمره) و کاملاً موافقم (۴ نمره) طراحی گردیده است. کریم زاده و محسنی (۱۳۸۵) ضریب آلفای کلی پرسشنامه را (۰/۷۶) و برای ابعاد استعداد (۰/۶۶)، کوشش (۰/۶۵) و بافت (۰/۶۰) را گزارش کرده‌اند (۱۸). معدل تحصیلی پایان نیمسال به عنوان شاخص پیشرفت تحصیلی آنان منظور گردید و در تجزیه و تحلیل‌های آماری مورد استفاده قرار گرفت. اخلاق پژوهش در این مطالعه کاملاً رعایت گردید. به‌گونه‌ای که به مشارکت کنندگان در زمینه محرمانه ماندن اطلاعات، اطمینان خاطر داده شد و آنها با رضایت کامل، پرسشنامه‌ها را در محیطی آرام و بدون ذکر نام تکمیل کردند. کلیه دانشجویان در همه مقاطع از سال دوم به بعد وارد مطالعه گردیدند. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار آماری SPSS در قالب آمار توصیفی و استنباطی متناسب با نوع داده‌ها و متغیرها استفاده گردید. در ابتدا با استفاده از آزمون کولموگروف- اسمیرنوف توزیع متغیرهای مورد مطالعه مشخص گردید سپس در بخش توصیفی از میانگین و انحراف معیار و در بخش استنباطی از ضریب همبستگی پیرسون بهره گرفته شد. برای تعیین سهم هر کدام از متغیرهای پیش‌بین (راهبردهای شناختی، راهبردهای فراشناختی و مؤلفه‌های خود کارآمدی تحصیلی) در تبیین تغییرات متغیر ملاک (پیشرفت تحصیلی)، تحلیل رگرسیون چندگانه به روش گام به گام به کار برده شد.

یافته‌ها

یافته‌ها نشان داد تعداد ۱۹۵ نفر (۵۹/۱ درصد) مؤنث، ۵۰ درصد (۱۶۵ نفر) نمونه‌ها ساکن خوابگاه و ۶/۱ درصد

[Downloaded from yafteh.lums.ac.ir on 2026-11-03]

(۲۰ نفر) در منـازل اسـتیجاری سـکونت داشـتند و ۴۳/۹ درصد (۱۳۵ نفـر) بـومی بودنـد. از نظـر رشـته تحصـیلی بیشترین فراوانی بـا ۴۲/۴ درصـد (۱۴۰ نفـر) متعلـق بـه رشته‌های پرسـتاری و مامـایی و کمتـرین درصـد بـا ۶/۱ درصد (۲۰ نفر) متعلق به رشته داروسازی بـود. جـدول ۱ میانگین و انحراف معیار متغیرها را نشان می‌دهد.

جدول ۱. میانگین، انحراف استاندارد و ضرایب همبستگی متغیرهای پژوهش

متغیرهای مورد مطالعه	حداقل	حداکثر	میانگین	انحراف معیار	ضریب همبستگی پیشرفت تحصیلی
راهبرد تکرار و تمرین	۲۴	۶۲	۴۵/۸۳	۶/۱۵	۰/۱۲۷
راهبرد گسترش و بسط معنایی	۲۹	۵۳	۴۰/۶۶	۴/۳۲	۰/۰۸۹
راهبرد سازماندهی	۴	۲۰	۱۳/۷	۲/۶۸	۰/۱۷۷
راهبرد برنامه‌ریزی	۲۲	۴۷	۳۵/۸۴	۵/۰۱	۰/۱۳۹
راهبرد کنترل و نظارت	۳	۱۳	۸/۵۱	۲/۲۹	۰/۱۴۹
راهبرد نظم دهی	۹	۲۵	۱۸/۳۶	۳/۲۰	۰/۲۰۹
بعد استعداد	۲۳	۵۱	۳۸/۶۰	۴/۹۵	۰/۲۰۰
بعد بافت	۲۶	۴۶	۳۸/۰	۳/۹۲	-۰/۰۹۷
بعد کوشش	۴	۱۷	۱۲/۷۷	۱/۷۹	۰/۱۱۹
راهبردهای شناختی	۶۹	۱۳۲	۱۰۰/۱۹	۱۰/۰	۰/۱۶۴

ضـرایب همبسـتگی چندگانـه و ضـرایب تعیـین بـین راهبردهای یادگیری شناختی و فراشـناختی بـا پیشـرفت تحصیلی دانشجویان در جدول ۲ آمده است.

جدول ۲. ضرایب همبستگی چندگانه و ضرایب تعیین بین راهبردهای یادگیری شناختی و فراشناختی با پیشرفت تحصیلی دانشجویان

گام	همبستگی چندگانه	ضریب تعیین	ضریب تعیین تعدیل‌شده	خطای استاندارد برآورد
۱	۰/۲۰۹	۰/۰۴۴	۰/۰۴۱	۱/۰۹
۲	۰/۲۵۶	۰/۰۶۶	۰/۰۶۰	۱/۰۸
۳	۰/۲۹۴	۰/۰۸۶	۰/۰۷۸	۱/۰۷

بر اساس اطلاعات جدول فـوق، تحلیـل رگرسـیون در سه گام انجام شده، ضریب تعیـین تعـدیل‌شـده در گـام ۱ برابر با ۰/۰۴۱ و در گام ۲ برابر با ۰/۰۶۰ و در گام ۳ برابـر با ۰/۰۷۸ می‌باشد. این ضـرایب حـاکی از ایـن اسـت کـه راهبردهای یـادگیری شـناختی و فراشـناختی حـدود ۷/۸ درصد پیشرفت تحصیلی دانشجویان را تبیین می‌کنند.

جدول ۳. ضرایب همبستگی چندگانه و ضرایب تعیین بین خود کارآمدی تحصیلی با پیشرفت تحصیلی دانشجویان

گام	همبستگی چندگانه	ضریب تعیین	ضریب تعیین تعدیل‌شده	خطای استاندارد برآورد
۱	۰/۲۰۰	۰/۰۴۰	۰/۰۳۷	۱/۰۹
۲	۰/۲۷۱	۰/۰۷۴	۰/۰۶۸	۱/۰۷

بر اساس اطلاعات جدول ۳، تحلیـل رگرسـیون در دو گام انجام شده، ضریب تعیین تعدیل‌شده در گام ۱ برابر بـا ۰/۰۳۷ و در گام ۲ برابر با ۰/۰۷۴ می‌باشـد. ایـن ضـرایب حاکی از این است که ابعاد خود کارآمدی تحصیلی حـدود ۶/۸ درصد نمرات پیشرفت تحصیلی دانشجویان را تبیـین می‌کنند. جـدول ۴ سـطح معنـاداری ضـرایب رگرسـیونی غیراستاندارد و استاندارد را نشان می‌دهد.

جدول ۴. ضرایب رگرسیونی غیراستاندارد و استاندارد و آزمون معنی‌داری مربوطه

گام	متغیرها	ضرایب غیراستاندارد		ضرایب استاندارد	t	سطح معنی داری
		B	خطای استاندارد	Beta		
۱	عرض از مبدأ	۱۵/۱۸۹	۳/۳۵۱	-	۴۳/۲۲۳	*۰/۰۰۱
	راهبرد نظم دهی	۰/۰۷۳	۰/۰۱۹	۰/۲۰۹	۳/۸۷۳	*۰/۰۰۱
۲	عرض از مبدأ	۱۳/۸۶۷	۰/۵۹	-	۲۳/۴۹۸	*۰/۰۰۱
	راهبرد نظم دهی	۰/۰۸۰	۰/۰۱۹	۰/۲۲۹	۴/۲۴۹	*۰/۰۰۱
	بعد کوشش	۰/۰۹۳	۰/۰۳۴	۰/۱۵۰	۲/۷۷۳	*۰/۰۰۶
۳	عرض از مبدأ	۱۲/۰۸۴	۰/۷۷۱	-	۱۵/۶۸۲	*۰/۰۰۱
	راهبرد نظم دهی	۰/۰۶۰	۰/۰۱۹	۰/۱۷۱	۳/۰۸۲	*۰/۰۰۲
	بعد کوشش	۰/۱۲۵	۰/۰۳۴	۰/۱۹۹	۳/۶۳۳	*۰/۰۰۱
	بعد استعداد	۰/۰۴۶	۰/۰۱۳	۰/۲۰۲	۳/۵۱۶	*۰/۰۰۱
۴	عرض از مبدأ	۱۱/۳۲	۰/۸۰۷	-	۱۴/۰۳۶	*۰/۰۰۱
	راهبرد نظم دهی	۰/۰۵۱	۰/۰۱۹	۰/۱۴۶	۲/۶۱۹	*۰/۰۰۹
	بعد کوشش	۰/۱۳	۰/۰۳۴	۰/۲۱	۳/۸۷۵	*۰/۰۰۱
	بعد استعداد	۰/۰۴	۰/۰۱۳	۰/۱۹۸	۳/۴۷۶	*۰/۰۰۱
	راهبرد سازماندهی	۰/۰۶	۰/۰۲۲	۰/۱۵	۲/۸۶۱	*۰/۰۰۴
۵	عرض از مبدأ	۱۰/۰۹	۰/۹۸۴	-	۱۰/۲۵۶	*۰/۰۰۱
	راهبرد نظم دهی	۰/۰۵۳	۰/۰۱۹	۰/۱۵۱	۲/۷۳۰	*۰/۰۰۷
	بعد کوشش	۰/۱۰۵	۰/۰۳۶	۰/۱۶۸	۲/۹۰۸	*۰/۰۰۴
	بعد استعداد	۰/۰۴۹	۰/۰۱۳	۰/۲۱۹	۳/۸۱۹	*۰/۰۰۱
	راهبرد سازماندهی	۰/۰۶۳	۰/۰۲۲	۰/۱۵۲	۲/۸۸۷	*۰/۰۰۴
	بعد بافت	۰/۰۳۶	۰/۰۱۶	۰/۱۲۵	۲/۱۷۰	*۰/۰۳۱
متغیرهای خارج‌شده	راهبرد تکرار و تمرین	-	-	۰/۰۱۷	۰/۲۸۵	۰/۷۷۶
	راهبرد گسترش و بسط معنایی	-	-	۰/۰۳۵	۰/۵۸۴	۰/۵۶۰
	راهبرد برنامه‌ریزی	-	-	۰/۰۱۱	۰/۱۸۶	-۰/۰۸۵۲
	راهبرد کنترل و نظارت	-	-	۰/۰۹۴	۱/۷۷۶	۰/۰۷۷

*** اختلاف معنی دار از نظر آماری (P<۰/۰۵)**

ابعاد خـود کارآمـدی تحصـیلی (کوشـش، اسـتعداد و بافت)، راهبرد فراشناختی نظـم دهـی و راهبـرد شـناختی سـازماندهی در پـیش‌بینـی نمـرات پیشـرفت تحصـیلی دانشـجویان تـأثیر معنـی‌دار دارنـد (P<۰/۰۱) و تـأثیر

[Downloaded from yafteh.lums.ac.ir on 2026-11-03]

راهبردهای شناختی (تکرار و تمرین، گسترش و بسط معنایی) و راهبردهای فراشناختی (برنامه‌ریزی و کنترل و نظارت) معنی‌دار نمی‌باشد.

بحث و نتیجه گیری

نتایج مطالعه حاضر نشان داد که بین راهبردهای یادگیری شناختی و فراشناختی و خود کارآمدی تحصیلی با پیشرفت تحصیلی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی لرستان رابطهٔ مثبت (مستقیم) و معنادار وجود دارد؛ یعنی با افزایش نمرات راهبردهای یادگیری شناختی، فراشناختی و خود کارآمدی تحصیلی در بین دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی لرستان، نمرات پیشرفت تحصیلی آنان نیز افزایش می‌یابد؛ که با نتایج تحقیقات بوریک و سوریک (۱۶)، سماوی و همکاران (۱۹)، افکلیدز (۲۰)، بابایی امیری و همکاران (۸)، هوشمنجا و همکاران (۵)، اکبری بلوط بنگان (۷)، کجباف و همکاران (۸) و عابدینی (۹) همخوانی دارد.

بوریک و سوریک در نتایج پژوهش خود نشان دادند که بین استفاده فراگیران از راهبردهای شناختی و فراشناختی با پیشرفت تحصیلی آنان همبستگی معناداری وجود دارد (۱۶). در مطالعه دیگری افکیلدز بیان کرد که یادگیرندگانی که از راهبردهای شناختی سطح بالا یا راهبردهای فراشناختی استفاده می‌کنند در فعالیت‌های یادگیری خود به پیشرفت بالاتری دست می‌یابند (۲۰). علی بخشی و زارع در مطالعه خود با عنوان رابطه بین خود کارآمدی با پیشرفت تحصیلی و مؤلفه‌های درگیری تحصیلی نشان دادند که خود کارآمدی بالا با پیشرفت تحصیلی و مؤلفه‌های درگیری تحصیلی ارتباط قوی دارد (۲۱). باورهای خود کارآمدی تأثیرات مثبتی روی انگیزش دانش‌آموزان و پیشرفت تحصیلی آنان دارد. آنچه که در پیشرفت تحصیلی نقش عمده ای ایفا می‌کند در وهله نخست انتظارات فرد است یعنی این تصور که فرد خود را در برخورد با تکلیف توانمند بداند (۸).

نتایج پژوهش پولسون و جنتری نیز از وجود رابطه علتی بین باورهای انگیزشی (خود کارآمدی، باورهای کنترل یادگیری و اضطراب آزمون) با راهبردهای شناختی و فراشناختی و نیز پیشرفت تحصیلی حمایت می‌کند (۲۲).

توانایی‌های بالقوه فرد، اعتماد و اطمینان شناختی به توانایی‌های فردی، خود پنداری مثبت، عزت‌نفس بالا، فهم دقیق برای انجام موفق و مؤثر کارها از عوامل موفقیت تحصیلی است (۲۳). اکبری بلوط بنگان (۱۳۹۳) در پژوهشی با عنوان بررسی رابطه ساده و چندگانه خود کارآمدی، اهداف پیشرفت و انگیزه پیشرفت در پیش‌بینی پیشرفت تحصیلی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی سمنان، نشان داد که رابطه بین خود کارآمدی و پیشرفت تحصیلی مثبت و معنادار است. به این معنا که با افزایش خود کارآمدی، پیشرفت تحصیلی دانشجویان افزایش می‌یابد (۷). با توجه به پژوهش‌های انجام شده خود کارآمدی یکی از مهم‌ترین و قوی‌ترین مؤلفه‌های پیش‌بینی کننده برای پیشرفت تحصیلی است و تأثیر معناداری در تبیین واریانس پیشرفت تحصیلی دارند (۲۴) و مجموعاً ۴۱ درصد از واریانس پیشرفت تحصیلی را تبیین می‌کنند (۵)؛ بنابراین باورهای خود کارآمدی دارای قدرت انگیزشی بسیار بالایی هستند و انتظارات پیامدی افراد در رابطه با موفقیت را تحت تأثیر قرار می‌دهند و تعیین‌کننده میزان تلاش و پایداری فرد می‌باشند. از محدودیت‌های این مطالعه می‌توان به انجام آن به صورت مقطعی اشاره نمود که پیشنهاد می‌شود مطالعات طولی در این زمینه انجام پذیرد.

تشکر و قدردانی

از معاونت محترم تحقیقات و فناوری دانشگاه علوم پزشکی لرستان که در تصویب و تأمین هزینه‌های طرح تحقیقاتی ما را یاری نموده‌اند، مدیریت محترم دانشکده‌های دانشگاه علوم پزشکی، کارکنان بخش معاونت محترم تحقیقات و فناوری دانشگاه علوم پزشکی لرستان و همکاران محترمی که در اجرای طرح کمک شایانی به ما نموده‌اند نهایت تشکر و قدردانی را داریم.

[Downloaded from yafteh.lums.ac.ir on 2026-11-03]

References

1. Saif AA. Educational psychology and the psychology of learning and teaching: Pub Agah. Tehran. 2010. (In Persian)
2. Abolqasemi A, Javanmiri L. The role of social utility, mental health and self-efficacy in predicting the academic achievement of female students. School Psycho Mag. 2012; 20: 2-6. (In Persian)
3. Mohsenpour M, Hejazi A, Kiamanesh AR. Role of self efficacy, achievement goals, learning strategy and constancy in math achievement students in third grade Tehran. J Edu Innovations. 2013; 16: 9-36. (In Persian)
4. Allahi Kharam S, Narimani M. Comparison of self-efficacy beliefs and achievement motivation among students with and without learning disabilities. J Learning Disabilities. 2012; 3(1): 85-104. (In Persian)
5. Hoshmandja M, Javanmard A, Mrashi SM. The Relationship between Self-Efficacy, Cognitive Meta Cognitive Strategies with Academic Achievement among Students High School Boys Nomads of Fars Province. J Technology Edu. 2013; (8)3: 171-181. (In Persian)
6. Taymory Fard A, Folad Chang M. The role of meta-cognition, intelligence and self-efficacy in first year high school students academic achievement. J Teaching Learning. 2011; 4(2): 117-135. (In Persian)
7. Akbari-Balotbangan A. Relation of Simple and multiple self-efficacy, achievement goals and achievement motivation in predicting academic achievement among students of Semnan university of medical sciences. Iranian J Med Edu. 2014; 14(9): 796-805. (In Persian)
8. Babaei Amiri N, Kajbaf MB. Meta-cognitive strategies and demographic characteristics and academic performance. Knowledge Res Applied Psycho. 2015; 2(16): 24-33. (In Persian)
9. Abedini Y. Prediction of academic achievement of high school students based on self-efficacy beliefs, socioeconomic status and field of study. J Contemporary Psycho. 2011; 2(2): 57-70. (In Persian)
10. Scheraw G, Dennison R. Assessing metacognitive awareness. Contemporary Edu Psycho. 1994; 9(4): 460-475.
11. Bandura A. Social cognitive theory of mass communication. Media Psychology. 2001; 3(3): 265-299.
12. Porafkari N. Comprehensive culture of psychology and psychiatry and related fields. Tehran: Farhang Moaser Pub. 2001. (In Persian).
13. Asarzadeh R, Bejani H, Malekinia A. Investigating the self-efficacy of human resources in organizations and providing a conceptual model for measuring it. Police Development Bimonthly. 2011; 37(8): 95-113. (In Persian)
14. Rodbari M, Ahmadi A, Ebadifard-Azar F. Determining the Factors Affecting the Academic Achievement of Students of Tehran University of Medical Sciences on the Hemmat Pardis in the academic year of 2009-2010. J Teb Tazkieh. 2010; 3(19): 37-48. (In Persian)

[Downloaded from yafteh.lums.ac.ir on 2026-11-03]

15. Babaee-Amiri N, Ashoori J. Relationship between cognitive and metacognitive learning strategies, self-efficacy, creativity and emotional intelligence with academic achievement. J Cognitive Learning Strategies in Learning. 2014; 3(2): 93-108. (In Persian)
16. Buric I, Soric I. The role of test hope and hopelessness in self-regulated learning: Relations between volitional strategies. Cognitive Appraisals Academic Achievement. 2012.
17. Abedi S, Saeedipour B, Saif H, Farajollahi M. Model of predictive learning strategies, self-regulation of students of Payameanour University: the role of intelligence beliefs, academic self-efficacy and goals of progress. Quarterly J Edu. 2015; 8(32): 19-39.
18. Karimzadeh M, Mohsenini Ch. The Relationship between Academic Self-efficacy and Academic Achievement in Secondary School Girls in Tehran. Socio-Psychological Studies of Women (women's studies). 2006; 4(2): 29-45.
19. Samavi SA, Ebrahimi K, Javdan M. Studying the relationship between academic engagement, self-efficacy and academic motivation with academic achievement in high school students in Bandar Abbas. Quarterly J Cognitive Learning Strategies. 2016; 4(7): 71-92. (In Persian)
20. Efklides A. Interactions of meta-cognition with motivation and affect in self-regulated learning: The MASRL model. Educational Psychologist. 2011; 25(46): 1-25.
21. Alibakhshi Z, Zareh H. Effectiveness of self-learning and study skills on student's academic achievement. Quarterly J Applied Psychology. 2010; 4(3): 69-80. (In Persian)
22. Paulsen MB, Gentry JA. Motivational, learning strategies and academic performance: A study of the college finance classroom. Financial Pract Edu. 1995; 95(5): 78-89.
23. Pintrich PR, DeGroot EV. Motivational and self-regulated learning components of classroom academic performance. J Edu Psychology. 1990; 82: 33-40. (In Persian)
24. Abedinee Y, Bagherian R, Kadkhodaee M. Investigating the Relationship Between Motivational Beliefs and Cognitive and Metacognitive Beliefs with Academic Achievement: Testing Competitive. Models. J Cognitive Sci. 2010; 12(4): 34-48. (In Persian)

[Downloaded from yafteh.lums.ac.ir on 2026-11-03]

Relationship learning strategies and academic self-efficacy with academic achievement of students in Lorestan University of Medical Sciences in 2016

Farhadi M[1], Malekshahi F*[2], Gholipour P[3], Jalilvand M[4]

1. MSc of Educational Management, Faculty of Dentistry, Lorestan University of Medical Sciences, Khorramabad,Iran.
2. Associate Professor, Social Medicine., Faculty of Medicine, Lorestan University of Medical Sciences, Khorramabad, Iran. malekshahif@yahoo.com.
3. MSc, Educational Teacher of Lorestan., Khorramabad, Iran.
4. Expert, Lorestan University of Medical Sciences , Khorramabad, Iran.

Received: *20 Nov 2017* **Accepted:** *20 Dec 2017*

Abstract

Background **:** The purpose of this study was to investigate the relationship between learning strategies and academic self-efficacy with the academic achievement of students of Lorestan University of Medical Sciences in the academic year in 2016.

Materials and Methods: Descriptive-analytic study was a correlation type. All students of the Lorestan University of Medical Sciences in 2016 (2,200 people) participated our sample, that 330 samples were selected using stratified random sampling. Data collection tools were Pintrich and DiGrowth Standard Questionnaire (1990); Jakensomorgan's (1999) self-efficacy and Student's average . Data were analyzed by Pearson correlation coefficient and regression analysis using step by step method.

Results: Results showed a positive and significant relationship between learning strategies and self-efficacy with academic achievement. Also, regression results showed that learning strategies and academic self-efficacy dimensions account for about 12% of students' academic achievement scores**.**

Conclusion: The results of this study showed that the learning strategies (cognitive and metacognitive) and academic self-efficacy had a significant effect on students' academic achievement.

Keywords:Cognitive & Metacognition Strategies, Academic Self-Efficacy, Students, Academic Achievement.

Citation: Farhadi M, Malekshahi F, Gholipour P, Jalilvand M. Relationship learning strategies and academic self-efficacy with academic achievement of students in Lorestan University of Medical Sciences in 2016. Yafte. 2018; 19(5): 9-17.

[Downloaded from yafteh.lums.ac.ir on 2026-11-03]